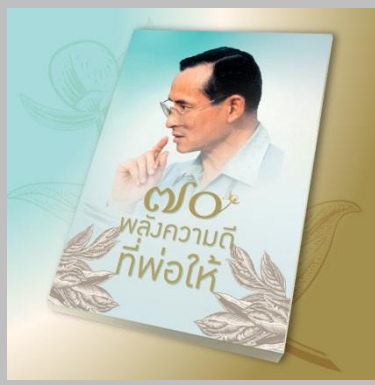

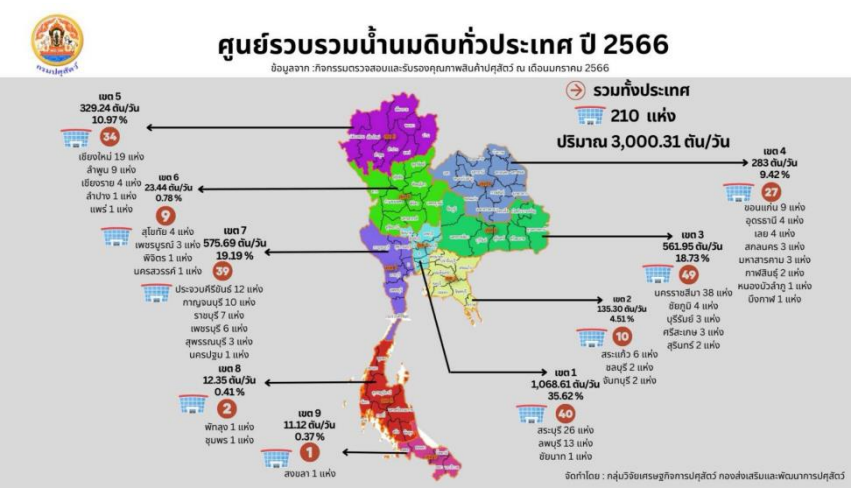
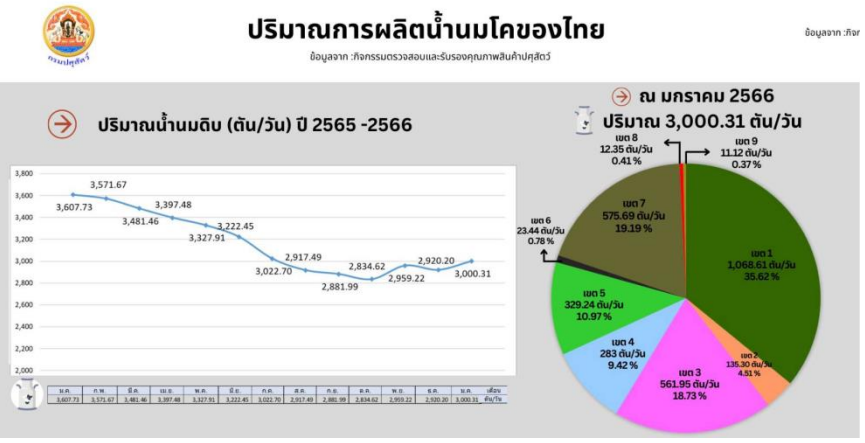
จดหมายข่าว โดนม

“...ในการใช้วิชาความรู้ประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะอย่างไรข้าพเจ้าใครขอให้ท่านทั้งหลายจงมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะคุณธรรมอันนี้เป็นมูลฐานอันสำคัญที่จะยังความเจริญและความเป็นปึกแผ่นแก่สังคมเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีกลมเกลียว...”

พระราชดำรัส การพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
23 พฤษภาคม 2496

ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน ตุลาคม 2566
ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม
E-mail : farmproduction@dpo.go.th

สาร

หน้า	
บทความวิจัยภายในประเทศ	2
จำนวนโคนม อ.ส.ค.	2
การจัดการฟาร์ม	3
การจัดการด้านสุขภาพ	3
Dairy Activities News	4

ที่มา : กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการปศุสัตว์ กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์

บทความ : งานวิจัยภายในประเทศ

บทคัดย่อ

จากการทดลองใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพในการเร่งการงอกของใบหญ้า และเร่งการสะสมน้ำตาล ในหญ้า โดยใช้น้ำนมดิบที่ผ่านการฆ่าเชื้อ (พาสเจอร์ไรส์) ที่ผ่านการหมักด้วยเชื้อจุลินทรีย์ TISTR 785 *Pedococcus acidilactici* หรือ TISTR 374 *Pedococcus pentosaceus* หรือ TISTR 5105 *Pichia guilliermondii* หรือ TISTR 1045 *Rhizopus arrhizus* และเชื้อราชนิดอื่น (เชื้อราสายพันธุ์จากพืชและสัตว์) จากอาหารหมักแล้ว 5 ชนิด หรือ TISTR TMM01-TISTR TMM05 การให้ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดนี้ 20, 40 และ 80 กรัม ต่อไร่ต่อปี 3 ครั้ง ร่วมกับปุ๋ยเคมี 5 เมล็ดชนิด ผลิตควบ 50 วัน พบว่าอัตราการงอกของหญ้าสูงและมีใบยาวที่ปริมาณธาตุอาหารที่จำเป็น ปุ๋ยอินทรีย์จากนมดิบ 3 สูตร มีธาตุไนโตรเจนที่เพิ่มสูงจากปุ๋ยเคมีในดินในปริมาณที่ต่างกัน 90-100 กิโลกรัมต่อไร่ ส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของหญ้าที่เพิ่มขึ้น 10-15% ส่วนการวิเคราะห์ค่าความชื้นแฉะพบว่าปริมาณโปรตีนในหญ้าที่ผลิตและเก็บนมดิบไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบ่งชี้ว่าปริมาณโปรตีนในหญ้าที่ผลิตและเก็บนมดิบไม่มีการเปลี่ยนแปลง 21. ส่งผลต่ออัตราการเจริญเติบโตและคุณภาพของหญ้าอาหารสัตว์ที่เพิ่มขึ้น

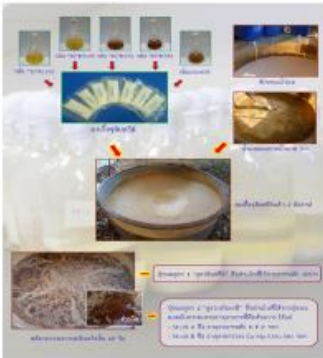

แผนภาพที่ 2 การทดลองภาคสนาม

บทนำ

องค์การส่งเสริมการค้าเกษตรของประเทศไทย (อ.ส.ค.) มีความประสงค์ที่จะสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการในภาคโคนมได้ใช้ประโยชน์จากนมดิบที่ผ่านการฆ่าเชื้อ (พาสเจอร์ไรส์) ที่ผ่านการหมักด้วยเชื้อจุลินทรีย์ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารของหญ้าอาหารสัตว์ในภาคโคนม โดยเพิ่มปริมาณไนโตรเจนที่จำเป็นในดินให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

อุปกรณ์และวิธีการ

แผนภาพที่ 1 การทดลองในห้องปฏิบัติการ

เอกสารอ้างอิง
 อ.ส.ค. (2566). รายงานประจำปี 2566. กรุงเทพฯ: อ.ส.ค.
 อ.ส.ค. (2565). รายงานประจำปี 2565. กรุงเทพฯ: อ.ส.ค.
 อ.ส.ค. (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: อ.ส.ค.
 อ.ส.ค. (2563). รายงานประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: อ.ส.ค.

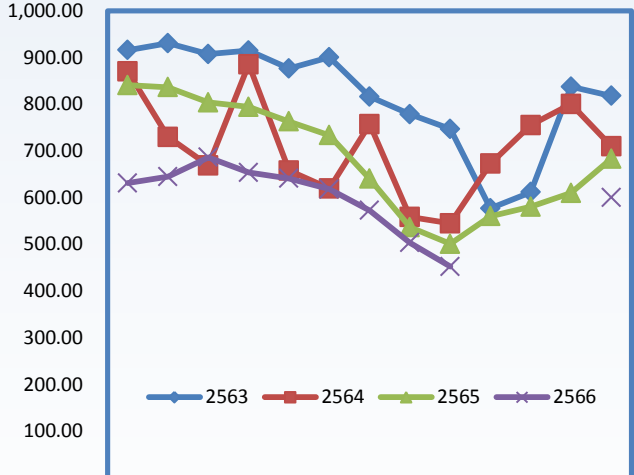
ลิขสิทธิ์บทความวิจัย: องค์การส่งเสริมการค้าเกษตรของประเทศไทย (อ.ส.ค.) ขอสงวนสิทธิ์ในบทความฉบับนี้
 โทร 0-2920-0200-03 โทรสาร 0-2920-0200

จำนวน : โคนม อ.ส.ค.

รายงานจำนวนโคนมปริมาณน้ำนมและสมาชิกส่งน้ำนมดิบให้ อ.ส.ค. ประจำเดือน กันยายน 2566

ภาค	สมาชิกส่งนม (ราย)	โคทั้งหมด (ตัว)	โครีดนม (ตัว)	ปริมาณน้ำนม (ตัน/วัน)
กลาง	1,274	51,832	22,484	154.24
เหนือ	809	46,988	19,019	196.69
ตอ/น	495	20,874	7,873	70.25
ใต้	781	26,446	11,731	28.38
อ.ส.ค.	-	513	162	2.73
รวมทั้งหมด	3,359	146,653	61,269	452.29

กราฟแสดงปริมาณน้ำดิบรวม อ.ส.ค. (ปี 2563-ก.ย.2566)

ม.ค. ก.พ. มี.ค. เม.ย. พ.ค. มิ.ย. ก.ค. ส.ค. ก.ย. ต.ค. พ.ย. ธ.ค. เฉลี่ย

การจัดการฟาร์ม

การจัดการดูแลฝูงโคนม(ต่อ)

การจัดการดูแลแม่โครีดนมมีจุดประสงค์เพื่อให้แม่โครีดนมมีสุขภาพแข็งแรง และสามารถผลิตน้ำนมได้ตามศักยภาพทางพันธุกรรม ซึ่งมีผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมลดลง และมีผลกำไรเพิ่มขึ้น การจัดการดูแลแม่โครีดนมต้องจัดการดูแลให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในรอบการให้น้ำนม โดยเฉพาะการให้ผลผลิตน้ำนม การกินอาหาร น้ำหนักตัวและการเจริญเติบโตของลูกในท้อง (จีระชัย และสมเกียรติ, 2536)

การเปลี่ยนแปลงการให้ผลผลิตน้ำนม หลังจากคลอดแม่โครีดนมจะให้ผลผลิตน้ำนมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และให้ผลผลิตน้ำนมสูงสุดหรือที่เรียกว่าพีคของการให้ผลผลิตน้ำนมในคาบหลังคลอด 6 ถึง 8 สัปดาห์ หลังจากนั้นแม่โครีดนมจะให้ผลผลิตน้ำนมลดลงเรื่อยๆ โดยทั่วไปจะหยุดรีดน้ำนมเพื่อรอคลอด หรือดรายแม่โคเมื่อแม่โครีดนมให้น้ำนมเป็นเวลา 10 ถึง 11 เดือน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการกินอาหาร แม่โครีดนมมีความสามารถกินอาหารได้น้อยในระยะหลังคลอด 3 ถึง 5 วัน และจะกินอาหารเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในคาบหลังคลอด 10 ถึง 14 สัปดาห์ แม่โครีดนมจะสามารถกินอาหารได้สูงสุด หลังจากนั้นการกินอาหารจะลดลงเรื่อยๆ

การเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัวของแม่โครีดนม หลังจากคลอดน้ำหนักตัวของแม่โครีดนมจะลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งในคาบหลังคลอด 10 ถึง 14 สัปดาห์ น้ำหนักตัวจะลดลงต่ำสุด หลังจากนั้นน้ำหนักตัวจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างช้าๆ และจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประมาณ 2 เดือนก่อนดราย

การเจริญเติบโตของลูกในท้อง หากแม่โครีดนมเริ่มอัมท้องในคาบหลังคลอด 90 วัน ลูกโคในท้องจะเริ่มเติบโต และพัฒนาอวัยวะต่างๆ อย่างรวดเร็ว แต่มีร่างกายขนาดเล็ก จนกระทั่งในคาบก่อนคลอด 2 เดือน จะมีการเจริญเติบโต และพัฒนาอวัยวะต่างๆ ที่มีขนาดโตขึ้นอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นการจัดการดูแลแม่โครีดนม ควรแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ตามระยะเวลาหลังคลอด และ/หรือ การให้ผลผลิตน้ำนมและ/หรือ การผสมพันธุ์หรือการอัมท้อง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการดูแลอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะแบ่งการจัดการดูแลแม่โครีดนมเป็นกลุ่มๆ ดังนี้

2.1 การจัดการดูแลแม่โครีดนมในคาบหลังคลอดถึง 7 วัน

หลังจากแยกลูกโคไปเลี้ยงในกรงเลี้ยงลูกโคแล้ว ควรย้ายแม่โคหลังคลอดกลับเข้ามาอยู่ในคอกที่ใช้สำหรับเตรียมคลอด โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้แม่โคได้พักฟื้นจากการคลอด ควรเอาใจใส่ดูแลการขับรกอย่างใกล้ชิด เฝ้าระวังการเกิดโรคมดลูกอักเสบโรคไช้เนม โรคปอดบวม และป่วยเป็นไส้ตัวร้อนตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

แม่โคที่มีการขับรกปกติ ควรขับรกออกในระยะเวลาหลังคลอด 4 ถึง 6 ชั่วโมง หากแม่โคขับรกออกในระยะเวลาหลังคลอด 6 ถึง 8 ชั่วโมง ควรเฝ้าระวังการเกิดมดลูกอักเสบในระยะต่อมา หากแม่โคไม่ขับรกหลังคลอด 8 ชั่วโมงเป็นต้นไปแสดงว่ารกค้าง (Roberts, 1986) ซึ่งมักจะมีอาการไข้สูงและมดลูกอักเสบ

ที่มา : หนังสือการจัดการฝูงโคนม จีระชัย กาญจนพฤกษ์พิงค์
ภาควิชาสัตวบาล คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

การเป็นสัดในโค (ต่อ)
(Bovine Oestrous Cycle)

ด้วยในการทำฟาร์มโคในปัจจุบัน การผสมเทียมถูกนำมาใช้ช่วยการสืบพันธุ์มากขึ้นการประสบความสำเร็จขึ้นกับการตรวจพบการเป็นสัดโดยคนเลี้ยง ประกอบกับการจัดการภายในฟาร์มเพื่อเพิ่มโอกาสการตรวจพบการเป็นสัดจริงและการผสมติด ลักษณะการเป็นสัดในโคแต่ละตัวมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะพฤติกรรมในโคสาว แต่พฤติกรรมโดยทั่วไปแล้วจะคล้ายกัน ในวงรอบการเป็นสัดมักถูกแบ่งเป็น 4 ระยะตามลักษณะพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงอวัยวะสืบพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงฮอร์โมน ที่มีความสอดคล้องกันเพื่อให้เข้าใจเมื่อกล่าวถึง ซึ่งระยะทั้ง 4 คือ

1. **ระยะก่อนการเป็นสัด (Pro-oestrus)** คือวันที่ 20 ถึงวันเป็นสัด เป็นระยะที่โคเข้าสู่การเป็นสัด ระบบสืบพันธุ์มีการเปลี่ยนแปลง ฟอลลิเคิล (follicle) เจริญอย่างรวดเร็ว คอร์ปัสลูเทียม (corpus luteum) ฝ่ออย่างรวดเร็ว มดลูก (uterus) มีเลือดเสียมาก ต่อมสร้างสารคัดหลังเจริญขยายตัวในส่วนคอ มดลูก (cervix) และช่องคลอด (vagina) โดยช่องคลอดจะบวมแดงมีเมือกใสเหนียว ไหลจากช่องคลอด

2. **ระยะเป็นสัด (Oestrus)** คือนับเป็นวันที่ 1 ของวงรอบการเป็นสัด เป็นวันที่โคยินยอมรับการผสม สารคัดหลังจากมดลูก คอ มดลูก และช่องคลอดมีมากที่สุด เยื่อเมือกของปากช่องคลอดจะแดงมีเลือดคั่ง

3. **ระยะหลังการเป็นสัด (Metoestrus)** คือ วันที่ 1-3 ของวงรอบการเป็นสัด เป็นระยะที่ผ่านการเป็นสัด ไปแล้ว ไช้ตกออกจากฟอลลิเคิลแล้ว เซลล์แกรนูโลซาที่ผนังรอบฟอลลิเคิลเจริญเป็นเซลล์ลูเทียมและพัฒนาเจริญเป็นคอร์ปัสลูเทียม ในส่วนตัวมดลูก คอ มดลูก และช่องคลอดจะลดปริมาณสารคัดหลังลง

4. **ระยะไม่เป็นสัดในวงรอบ (Dioestrus)** คือวันที่ 4-19 ของวงรอบการเป็นสัด เป็นระยะที่มีคอร์ปัสลูเทียมเจริญ มดลูกพร้อมรับการตั้งท้องมีระดับโปรเจสเตอโรน (progesterone) สูง คอ มดลูกปิดมีเมือกเหนียวปิดอยู่ เยื่อเมือกช่องคลอดค่อนข้างซีด

วงรอบการเป็นสัดสามารถแบ่งเป็น 2 ระยะตามการพบฟอลลิเคิลและคอร์ปัสลูเทียม คือ ระยะที่ฟอลลิเคิลเจริญทำงานมาก เรียกระยะฟอลลิคูลาเฟส (follicular phase) เป็นช่วงที่รวมระยะก่อนเป็นสัดและระยะเป็นสัด ส่วนระยะที่มีคอร์ปัสลูเทียมทำงานเรียกว่าระยะลูเทียมเฟส (luteal phase) โดยรวมระยะหลังการเป็นสัดและระยะไม่เป็นสัดในวงรอบ นอกจากนี้ยังมีระยะที่โคไม่เป็นสัดและ ไม่มีวงรอบการเป็นสัดเรียกว่าระยะแอนเอสตรัส (anoestrus) พบได้ในโคระยะตั้งท้องที่ไม่แสดงอาการเป็นสัด หรือในโคที่มีปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ เช่น รังไข่ไม่มีการทำงาน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวงรอบและ ไม่แสดงการเป็นสัด

ที่มา : หนังสือการสืบพันธุ์ในโค
และวิทยาการสืบพันธุ์ ภาควิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Dairy Activities News

วันที่ 12 ตุลาคม 2565 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้ นายชวลิต ขาวปลอด หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนม และ นายสยาม ไบบัว หัวหน้าแผนกส่งเสริมการเลี้ยงโคนมภาคกลางเขต 1 เข้าร่วมประชุมประจำเดือนของสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ก.น.ช.หนองรี จำกัด เพื่อชี้แจงผลการปรับราคาการรับซื้อน้ำนมดิบของ อ.ส.ค. ติดตามผล การส่งเสริมด้านการตลาดในการจำหน่ายอาหารสัตว์ อ.ส.ค. และ ประชาสัมพันธ์ปัจจัยการเลี้ยงโคนมของ อ.ส.ค. มีสมาชิกเข้าร่วมจำนวน 200 ราย โดยมีนายมนู อินอ่า ประธานสหกรณ์ให้การต้อนรับและเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ณ สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ก.น.ช. หนองรี จำกัด ตำบลหนองรี อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

วันที่ 17 ตุลาคม 2565 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. ให้เกียรติเป็นประธานเปิดการประชุมคณะทำงาน ด้านประกวดโคนม เทศกาลโคนมแห่งชาติประจำปี 2566 ครั้งที่ 1/2565 โดยได้เรียนเชิญ นายสมาน เหล็งหวาน ประธานชมรมผู้ส่งโคนมเข้าประกวด และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดรูปแบบ ประเภทรุ่น หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการประกวดโคนมประจำปี 2566 ในครั้งนี้ โดยผู้เข้าประชุมทุกท่านได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานใหญ่ อ.ส.ค. มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

วันที่ 18 ตุลาคม 2565 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้ นายเสริมศักดิ์ มุ่งดี หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม เป็นประธานการประชุมคณะทำงานด้านนิทรรศการและสัมมนาวิชาการ เทศกาลโคนมแห่งชาติ ประจำปี 2566 ครั้งที่ 1/2566 เพื่อพิจารณาแนวคิดในการจัดงาน รูปแบบและเนื้อหาในการจัดนิทรรศการและการสัมมนาวิชาการ โดยมีผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ ผ่านระบบ VDO Conference ทั้งนี้ผู้ร่วมประชุมทุกท่านได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ณ ห้องประชุมฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม สำนักงานใหญ่ อ.ส.ค. มวกเหล็ก จ.สระบุรี และห้องประชุมสำนักงาน อ.ส.ค. ทุกภาค

วันที่ 21 ตุลาคม 2565 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้นายพีระ ไชยธรม์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อ.ส.ค. และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการสหกรณ์โคนม-ไทยเดนมาร์กขอนแก่น จำกัด ได้แจ้งนโยบายของ อ.ส.ค. ให้ทางคณะกรรมการสหกรณ์ฯ ทราบเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพน้ำนมดิบ การจัดการสัดส่วนของฝูงโคนมเกษตรกรและการพัฒนาคุณภาพน้ำนม การขนส่งน้ำนมดิบตลอดจนการลดต้นทุนการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร ซึ่งทางคณะกรรมการสหกรณ์ฯ รับทราบ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตาม โดยมีนางสาวพัชรี สายน้ำเงิน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ที่ 6 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ โดยผู้เข้าประชุมทุกท่านได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ณ ห้องประชุมสหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กขอนแก่น จำกัด ตำบลขอนแก่น อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

